

KOSTELECKÉ SHRNU TÍ ©

ENERGY OR DIE

VELKÝ AUDIT (NEJEN) EVROPSKÉ ENERGETIKY¹

19.–21. KVĚTNA 2023

NOVÝ ZÁMEK, KOSTELEEC NAD ORLICÍ

EKONOMICKÉ

KOSTELEEC

FÓRUM 2023

POWERED BY **AP**

¹ 5. ekonomické fórum pořádané Alternative Perspectives s.r.o., provozovatelem diskuzní platformy Alter Eko

Pátý **Kostelec odstartovala přednáška profesora Václava Smila**. Ten se zaměřil na zelenou transformaci auditem faktů. Poukázal přitom na to, že se **mnoho lidí tváří jako odborníci na energetiku, málokdo jí ale skutečně rozumí**, na což všichni doplácíme.

Profesor Smil poukázal na dekarbonizaci jako jev, ke kterému dochází už více než 160 let. Probíhá formou zefektivňování produkce elektrické energie a celkového zefektivňování výroby. Produkce oxidu uhličitého se ale historicky výrazně zvýšila, protože CO₂ vzniká v podstatě při jakékoli lidské činnosti. Společnost je navíc závislá na fosilních palivech. **Zásadní otázkou tak je, jestli je vůbec možné fosilní paliva opustit**. I proto, že představují kritické vstupy při těžbě nerostných surovin důležitých pro výrobu technologií. Podobné aktivity spojené s tvorbou CO₂ je složité omezit a nahradit zelenými technologiemi. V tomto ohledu **je třeba být realisty a pochopit, že dekarbonizace je obtížná, pokud vůbec možná**, dodal profesor Smil.

- Relativní dekarbonizace (tzn. snižování podílu CO₂ generujících technologií při výrobě energie) ve světě probíhá, byť nerovnoměrně, pomaleji a nákladněji, než bychom potřebovali. Absolutní dekarbonizace, jinými slovy snižování objemu ve světě produkované a spotřebované energie i emisí CO₂, je ovšem z řady důvodů (technologických, sociálně-politických i právních) násobně náročnějším úkolem.
- Rychlost finančně náročných dekarbonizačních procesů lze uměle zvyšovat prostřednictvím vládních dotací nebo poskytováním úvěrů rozkládajících platby v čase. Teoreticky nejefektivnějším opatřením by bylo omezení „zbytečné“ spotřeby ve vyspělých západních zemích. Motivací pro snížení spotřeby pro méně uvědomělé by mohlo být důslednější zohlednění klimatické zátěže v cenách zboží a služeb.
- Co se týče výroby potravin, úprava stávajících spotřebitelských preferencí by mohla prospět stavu klimatu i jinak než snížením emisí CO₂: zejména chov dobytka je totiž zodpovědný za masivní emise neméně škodlivého NO₂.

Na páteční „provokativní“ výkop profesora Smila navázaly v sobotu diskuze, které se věnovaly geopolitice a geoekonomii, energetické transformaci a v neposlední řadě budoucnosti průmyslu v Evropě. To vše v kontextu (nejen) ostatních diskutovaných témat.

V panelu věnovaném geopolitice mimo jiné zaznělo, že je **ve strategických úvahách napříště třeba brát v potaz nezastupitelnou roli jihovýchodní Asie a Číny**, které jsou zdrojem drtivé většiny nerostných surovin. Důležitý je také fakt, že navzdory rostoucí roli velkých rozvíjejících se trhů **zůstávají EU a USA důležitými hráči v přímých zahraničních investicích**. V případě Evropy jde pak zejména o zelené, udržitelné investice.

Obavy z rostoucího vlivu Číny lze vnímat také prostřednictvím technologií: **Pokud Čína získá konkurenční výhodu v této oblasti, bude to mít nejspíš mnohem větší dopady než závislost Evropy, respektive západního světa, na jejích nerostných surovinách.**

- Čína aspiruje na roli regionálního hegemona. Díky tomu se nevyhnutelně střetává s USA, z čehož vyplývají mj. hrozby opakovaných závažných výpadků v zásobování řadou produktů kriticky důležitých pro hladké fungování západní společnosti.
- Západ o této své závislosti na Číně ví a v posledních dekádách se jí stále aktivněji – byť s různou intenzitou v různých zemích – snaží čelit. Úplný přesun produkce zboží a služeb i těžby klíčových surovin do „přátelštějších“ zemí nebo přímo zpět do domácích ekonomik není z řady důvodů úplně možný a asi ani žádoucí. Oč jde především, to je diverzifikace, vytvoření alternativ efektivně chránících Západ před politickým nebo i jen ekonomickým vydíráním z jakékoli strany.

- Evropa zatím nepatřila (na rozdíl od Japonska nebo USA) mezi regiony, které dokázaly na rizika hrozící surovinové (ale i technologické) závislosti na Číně rychle reagovat. Nyní jsme ale i v EU dospěli do bodu, kdy mnohaleté a nerovnoměrné úsilí členských zemí vyústilo v přijetí závazných směrnic, které by měly potřebnou transformaci energetiky posunout žádoucím směrem. Cíle, které dokumenty Evropské komise postulují, je třeba vnímat spíše jako majáky než jako posvátné mety.

Účastníci druhé sobotní debaty zaměřené na energetiku se zamýšleli nad tím, zda je možné se zbavit závislosti na fosilních palivech a jak by (i proto mohla) vypadat napříště česká energetika. Ambicí Green Dealu, který byl odsouhlasen lídry všech zemí EU, je dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2050. Tento záměr staví na akceschopnosti, podpoře zavádění i vývoje zelených technologií, ale také na zlepšení dovedností v oblastech, které ještě neexistují. Je přitom třeba brát v potaz, že **transformace a přechod na zelené technologie výrazně mění trh s energiemi. Udržitelné financování získává na důležitosti a na trh vstupují noví hráči. Sami občané energii vyrábějí a prodávají.**

Navzdory výše uvedenému se trh s elektřinou stále odvíjí od cen plynu. **Energetika jako sektor se zkrátka nezmění ze dne na den**, investice se projeví časem. Pak se také naplno projeví propastné rozdíly v přístupu jednotlivých států při jejich odklonu od fosilních paliv.

V kontextu nejistého vývoje – mimo jiné v důsledku invaze Ruska na Ukrajinu – je otázkou, jak zajistit dostupnost energií. Ty byly, jsou a budou zdrojem prosperity a ekonomického růstu. Toto nelze opomíjet. **V dlouhodobém výhledu nelze pracovat s premisou odklonu od starých paliv, pokud není shoda na tom, jak nahradit uhlí.**

- Energetika se v posledních desetiletích v mnohém proměnila, ale v něčem zůstává stejná nebo přinejmenším velmi podobná. Díky nasazení výpočetních

kapacit bylo možné oddělit výrobu, přenos a distribuci a zavést on-line obchodování na energetických burzách. Stále však platí, že až na výjimky se jedná o velmi dlouhodobý a investičně náročný byznys produkující komoditu, která je jen okrajově skladovatelná a jejíž spotřeba v průběhu roku i dne ne zcela předvídatelně kolísá.

- V současné době jsme svědky souběhu několika nepříznivých fenoménů: klimatické změny volající po útlumu využívání uhlí, ale i zemního plynu při výrobě elektrické energie, odporu významné části nejen evropské veřejnosti k posilování role jaderné energetiky a volání po urychleném využívání alternativních energetických zdrojů, jejichž výkon však není v potřebné míře říditelný. Otázka pro (nejen) české politiky dnes tedy zní: jak zajistit společnosti, která vnímá elektřinu bezmála jako lidské právo, plynulý, bezporuchový přísun této komodity, až zanedlouho doběhne ekonomická životnost stávajících uhelných elektráren?

Průmysl, centrální téma třetí sobotní diskuze, v kontextu turbulentních změn globálního prostředí čelí mnoha výzvam. O jeho dalším směřování i budoucí podobě rozhodnou mimo jiné takzvané megatrendy. Evropanům v nastartované transformaci nepomáhá geopolitické ani ekonomické rozložení sil (viz například neschopnost nalézt společný postoj vůči Číně). **Aliance a spojenectví z pohledu EU přitom budou napříště definovány bezpečností, ne náklady a jejich optimalizací pro obchod a byznys, jak tomu bylo donedávna.**

Technologie na nás tlačí z každého směru, **svět zažívá další (r)evoluci**. Není to ale jen v důsledku technologického pokroku – například nástupu umělé inteligence –, ale také v důsledku mobility a migrace nebo nárůstu bohatství, spotřeby či urbanizace.

- Geopolitické změny a energetická transformace se už dnes významně promítají do života malé otevřené české ekonomiky a jejího páteřního segmentu, zpracovatelského průmyslu. Pro české podniky není to, co se

v globální ekonomice děje, pouze hrozbou, ale i příležitostí. Od státu nemohou očekávat vystavění ochranných valů proti zahraniční konkurenci, ale mohou doufat alespoň v opatření významně neutralizující neoprávněné výhody plynoucí konkurentům od jejich vlád.

- Zásadním pro dlouhodobé přežití českých podniků a udržení nízké míry nezaměstnanosti v ČR bude zefektivnění vzdělávacího procesu, posílení spolupráce podnikové sféry se středními a vysokými školami a v neposlední řadě dobře koncipovaná a realizovaná podpora vědy a výzkumu.

Účastníci letošního Kostelce se shodli, že **je nutné přestat o problémech mluvit a je třeba je začít řešit**. Řešení by přitom měla být společná, reflektující mimo jiné fakt, že úplná deglobalizace není možná. Zároveň by měla reflektovat komplexitu globalizované ekonomiky a v neposlední řadě to, že některé předpoklady, na kterých jsme donedávna stavěli, neodpovídají realitě dynamicky se měnícího světa (podrobnosti v briefingu).

PORADENSKÁ SPOLEČNOST **ALTERNATIVE PERSPECTIVES, S. R. O.**, SE SPECIALIZUJE NA DOPADY NASTARTOVANÝCH MEGATRENDŮ NA OSVĚDČENÉ A (DOSUD) ÚSPĚŠNÉ OBCHODNÍ MODELY A POSTUPY. STRATEGICKÉ ANALÝZY ŠITÉ NA MÍRU SOUKROMÝM SUBJEKTŮM I STÁTNÍM INSTITUCÍM DOPLŇUJE O POMOC S PŘÍPRAVOU A ZAVÁDĚNÍM KONKRÉTNÍCH OPATŘENÍ. TO VŠE S POMOCÍ TÝMU PROVĚŘENÉHO PŘEDNÍMI ČESKÝMI (Č)I GLOBÁLNÍMI INSTITUCEMI. JEJICH PROFILY A NÁSTIN ODVEDENÝCH SLUŽEB A KLIENTŮ NAJDETE NA WWW.ALTERNATIVEPERSPECTIVES.INFO. VÍCE INFORMACÍ VÁM NA +420 728 017 882 POSKYTNE PARTNERKA ALTERNATIVE PERSPECTIVES KLÁRA CHLUPATÁ.